

A gyónás és a megváltás

Cserhádi Máttyás

Ebben az írásban szemügyre fogjuk venni a római katolikus egyházban gyakorolt gyónási gyakorlatot, és össze fogjuk hasonlítani a bibliai megváltással. Ezt azért tesszük, mert sok római katolikus úgy beszél a gyónásról, mintha az ugyanaz lenne, mint a bibliai megváltás. Szükségesnek tartom, hogy megvizsgáljuk ezt a kérdést, mivel elég fontos kérdés, ami az üdvösséget illeti, ami a legnagyobb különbséget jelent a római katolikus és protestáns teológiák között, és nem kis mértékben befolyásolja a kegyességi gyakorlatot.

Először is, a gyónás a hét szentségek egyike, ami a római katolikus tanítása szerint szükséges az üdvösséghez. Központi helyét az adja, hogy szorosan kötődik a bűn felismeréséhez, az Istentől való bocsánatkéréshez, illetve a megváltáshoz, megigazuláshoz, illetve üdvösséghez.

A római katolikus tanítás szerint a bűn alapvetően megtöri az Istennel, illetve az egyházzal való közösséget. Ez abból a római katolikus tanításból ered, miszerint az ember a megszentelődésen kell, hogy kiérdemelje az üdvösséget. A hívő életében állandóan harcol a bűn ellen, és próbálja követni Istent, Akit megsért a bűneivel:

"Akik a bűnbánat szentségéhez járulnak, azok Istent sértő bűneikre Isten irgalmas bocsánatát kapják meg. Egyszersmind kibékülnek az Egyházzal, melyet megsebeztek bűnükkel, s mely szeretetével, példájával és imájával közreműködik megtérésükben." (KEK, 1422. pont).

A gyónás gyakorlatának kialakulásáról:

„A századok folyamán a konkrét forma, melynek keretében az Egyház ezt az Úrtól kapott hatalmat gyakorolta, sokat változott. Az első századokban a keresztségük után különösen súlyos bűnöket (pl. bálványimádás, emberölés vagy házasságtörés) elkövető keresztények kiengesztelődése rendkívül szigorú fegyelmi követelményhez volt kötve: a bűnbánóknak bűneik miatt sokszor éveken át nyilvánosan kellett vezekelniük, mielőtt a megbocsátást elnyerték. E "bűnbánók rendjébe" (mely csak bizonyos súlyos bűnök levezeklésére szolgált) csak ritkán, egyes vidékeken az életben csak egyszer bocsátottak valakit. A keleti szerzetesi hagyománytól indítva a 7. században ír misszionáriusok hozták Európába a "magánbűnbánat" gyakorlatát. Ez nem igényelt hosszadalmas, nyilvános vezeklést az Egyházzal történő kiengesztelődés előtt. A szentség ettől kezdve a bűnbánó és a pap között rejtett módon valósult meg. Ez az új gyakorlat biztosította az ismétlés lehetőségét és elvezetett a rendszeres gyónás gyakorlatához. Lehetővé tette, hogy egyetlen szentségi cselekményben lehessen föloldozni a súlyos és a bocsánatos bűnöket. Nagy vonalakban az Egyház a bűnbánattartásnak ezt a formáját gyakorolja napjainkig.” (KEK, 1447. pont)

Éppenséggel ezért a római katolikus tanítás szerint a gyónás, vagyis a bűnbocsánat szentsége arra szolgál, hogy az ember kapcsolata újra helyreálljon Istennel. A gyónás szentségének rítusa rá van bízva az egyházra, a papok szolgálatára, mint a „megbékélés szolgálata”. A római katolikus egyháznak az Istenről szóló deista nézete miatt úgy gondolja, hogy a pap közreműködése nélkülözhetetlen a hívőnek a bűnbocsánat elérésére:

„Amikor az Úr Apostolait saját bűnbocsátó hatalmának részesévé teszi, arra is hatalmat ad nekik, hogy a bűnösöket kiengeszteljék az Egyházzal.” (KEK, 1444. pont)

"A kötni és oldani szavak jelentése: az, akit ti kizártok közösségeitekől, ki van zárva az Istennel való közösségből; azt, akit ti ismét visszafogadtok közösségeitekbe, Isten is visszafogadja az övébe. Az Egyházzal történő kiengesztelődés elválaszthatatlan az Istennel való kiengesztelődéstől." (KEK, 1445. pont)

Mivel Krisztus a kiengesztelődés szolgálatát Apostolaira bízta, utódaik, a püspökök és azok munkatársai, a papok folytatják e szolgálatot. Valójában ugyanis a püspököknek és a papoknak az egyházi rend szentségének erejéből hatalmuk van minden bűnt megbocsátani "az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében".(KEK, 1460. pont)

„A papnak tett bűnvallomás a bűnbocsánat szentségének lényeges része: "A bűnbánóknak a gyónásban föl kell sorolniuk valamennyi halálos bűnüket, melyeknek gondos lelkiismeretvizsgálat után tudatában vannak, még ha egészen titokban és a Tízparancsolat két utolsó parancsa ellen követték is el; mert ezek a bűnök néha súlyosabban megsebzik a lelket és veszélyesebbek, mint azok, amelyeket egész nyilvánosan követtek el": "Amikor a krisztushívők igyekeznek megvallani összes bűnüket, amire emlékeznek, mindent az isteni irgalmasság elé tárnak, hogy bocsánatot nyerjenek. Aki azonban másként cselekszik és valamit tudatosan visszatart, valójában semmit sem tár a pap által az isteni Jóság elé megbocsátásra. Ha ugyanis a beteg szégyelli fölfedni a sebét az orvosnak, az orvosság nem gyógyítja meg azt, amit nem ismer." (KEK, 1456. pont)

A gyónás gyakorlata arra való, hogy a katolikus hívő addigi bűneiért bűnbocsánatot kapjon, ezért szükséges elmondania a katolikus hívőnek minden bűnét a halála előtt, nehogy valamilyen bűne befoltozza őt, és megbocsátatlan maradjon, mielőtt meghal. Ez összefügg azzal, miszerint a római katolikus teológia szerint Krisztus áldozata megismétlődik a mise áldozatában, magyarul a bűnbocsánatnak ismétlődő jellege van. Továbbá azt is magyarázza a katolikus teológia, hogy az Eukarisztia vétele segít a bűnök elleni harcban:

„A megtérés és bűnbánat mindennapi forrását és táplálékát az Eucharisziában találja meg, mert benne jelenik meg Krisztus áldozata, mely kiengesztelt minket Istennel; Vele táplálkozunk és erősödnek azok, akik Krisztus életéből élnek; az Eucharisztia "ellenszer, mellyel megszabadulunk a napi hibáktól és megmenekülünk a halálos bűnöktől". (KEK, 1436. pont)

Ebből származik sok lelki problémája sok katolikus hívőnek, aki azt gondolja, hogy ha meghal, akkor csak az utolsó gyónásig megvalott bűnei nyertek bűnbocsánatot, különben az összes többi bűne miatt lehet, hogy elkárhozna. Továbbá sok katolikus emberben feszültséget okoz az, hogy esetleg olyan bűnt követett el, amitől kiesik Isten kegyelméből. Tulajdonképpen úgy gondolják, hogy – szerintük mivel az üdvösség az embertől is függ – az ember kikerülhet a kegyelemből, majd újra beesik, aztán újra kieshet, beeshet, ki-be-ki-be-ki-be... Az ember nem nyugodhat meg, mivel nem tudja, hogy eleget tett a bűneinek megrovására, nem tudhatja, hogy éppen elkövetett súlyos bűnt, vagy halálos bűnt, amiért kiközösítés is járhat. Noha Krisztus már régen mindent megtett azáltal, hogy egyszer megváltott minket a kereszten 2000 évvel ezelőtt.

De a római katolikus teológia még ezen is túlmegy, és bevezeti a Purgatórium fogalmát:

"A búcsú Isten színe előtt a már megbocsátott bűnökért járó, ideigtartó büntetések elengedése, melyet a keresztény hívő, aki megfelelően fölkészült és teljesítette a kiszabott föltételeket, elnyer az Egyház segítségével, amely mint a megváltás szolgálatja Krisztus és a szentek

elégítelt nyújtó érdemeinek kincstárát hivatalosan kezeli és abban részesít. A búcsú részleges vagy teljes, attól függően, hogy a bűnökért járó ideigtartó büntetéstől részlegesen vagy teljesen szabadít-e meg." "Minden hívő nyerhet búcsúkat (...) önmaga számára vagy az elhunytak javára." (KEK, 1470. pont)

A purgatórium egy hely, ahol azok a lelkek szenvednek meghatározott ideig, akiknek nem sikerült teljesen leróniuk a földön elkövetett bűneiket. A római katolikus teológia ezért mondat miséket a purgatóriumban lévő lelkek szenvedéseinek megrövidítéséért; erre a gondolatra épül fel a búcsú rituálisa, ahol a szenvedő lelkeknek egyes bűneiket elengedik; ezért adtak ki búcsúcédulákat a középkorban, hogy a szenvedő halottak családtagjai pénz kifizetéséért egyes bűnöket elengedjenek neki, amely gondolat ellen Luther jogosan felháborodott és harcolt; ezért imádkoznak a temetésnél a római katolikus papok, hogy a szentek jó cselekedetei beszámítassanak a halott számára (Jézus Krisztusé helyett); ezért „működik” egy olyanfajta „kincstár”, amelyből a pápa időnként átirányít néhány jó cselekedetet a Purgatóriumban szenvedő lelkek számára, hogy ezzel szintén megrövidüljön az ott eltöltött időt. A Purgatóriumot természetesen a Biblia sehol nem támasztja alá, helyette a római katolikus hagyománnyal párhuzamosan egyes zsidó hagyományokra támaszkodnak ennek a tanításnak az alátámasztására. Habár az, hogy a különböző hagyományok között melyik a mérvadó, ahhoz valamilyen mérce kell; ezért állítják jogosan a protestánsok, hogy minden hittételt a Biblia mérlegén kell megvizsgálni.

Ezért most pontosan tegyük ezt meg. Először is, a Biblia szerint az ember teljesen romlott, és nem képes Istent keresnie: "Nincsen igaz ember egy sem, nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent. Mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlen egy sem." (Róm. 3,10-12). A bűn az embert nemcsak megsebezte, hanem meg is ölte; az ember lelkileg halott, és ellenségeskedik Istennel szemben, ami Ádám fellázadásának a megnyilvánulása és folytatása minden ember életében: „de a jó és a rossz tudásának fájáról nem ehetsz, mert ha eszel róla, meg kell halnod.”. „minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt - kegyelemből van üdvösségetek!” (1Móz. 2, 17; Ef. 2,5). Ezért amikor az ember megtér (hiszen Jézus Krisztus csak egyszer halt meg az emberek bűnéért), ez azzal jár együtt, hogy az ember új teremtés lesz: "Ezért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre." (2Kor. 5,17). Ezután következik a megszentelődés útja; ezt jellemzi az óember és az újember közti harc: „Hiszen tudjuk, hogy a mi óemberünk megfeszítettetted vele, hogy megsemmisüljön a bűn hatalmában álló test, hogy többé ne szolgáljunk a bűnnek.”. „Vessétek le a régi élet szerint való óembert, aki csalárd és gonosz kívánságok miatt megromlott” (Róm. 6,6; Ef. 4,22). Ez csak egyszer történik meg a hívő életének egy jól meghatározott pontjában vagy időszakában, ezért értelmetlen arról beszélni, hogy az ember újra és újra megtér, vagy elnyeri a kegyelmet. Ezért értelmetlen újra és újra megtérni az Istentől elszakadt állapotból, és ráadásul papra sincsen szükség, hogy rendezzük az Istennel való kapcsolatunkat, hiszen egyetlen közvetítőnk van ember és Isten között: „Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszástól.” (1Jn. 1,9).

A törvény nevelőnk Krisztusig, és egyedül az a szerepe, hogy az ember előtt felfedje azt, hogy mi a bűn: a törvény be nem töltése, mivel az ember eleve Istentől elidegenített állapotban van, így természet szerint hajlamos a bűnre: „Tehát a törvény nevelőnk volt Krisztusig, hogy hit által igazuljunk meg.”. „Viszont a bünt nem ismerném, ha nem ismertem volna meg a törvény által, és a kívánságot sem ismerném, ha a törvény nem mondaná: "Ne kívánd!"” „Lásd, én bűnben születtem, anyám vétkekben fogant engem.” (Gal. 3,24; Róm. 7,7; Zsolt. 51,7) Továbbá a Biblia nem ismer különbsételetet az egyes bűnök között: minden bűn

halálos, mert Isten lényével ellenkezik: „Azután a kívánság megfogva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.” (Jak. 1,15). Lényeges, hogy a bűn nemcsak konkrét tettek, hanem az ember megromlott természete, amely ezekben nyilvánul meg. Ezért az Ítélet napján Isten nem a mi életünkre vagy bűneinkre, mulasztásainkra, vagy tökéletlenségeire fog nézni, hanem Krisztus igazságára: "Isten pedig ezt az igazságát most nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek." "Boldogok, akiknek megbocsáttattak törvényszegéseik, és akiknek elfedeztetek bűneik. Boldog az az ember, akinek az Úr nem tulajdonít bűnt." (Róm. 3,22; Róm. 4,7-8). Jézus Krisztus igazsága fog számítani csak az Ítéletnél, illetve az, hogy mi hittünk-e Jézusban, hogy ezáltal magunké lehessen a megváltás és az örök élet. Nem léteznek fölösleges jó cselekedetek, hiszen a jó cselekvése az ember kötelessége: „Ki az közületek, aki ezt mondja szolgájának, amikor az szántás és legeltetés után megjön a mezőről: Jöjj ide hamar, és ülj az asztalhoz! Nem azt mondja-e inkább neki: Készíts nekem valami vacsorára valót, övezd fel magadat, és szolgálj fel nekem, míg eszem és iszom, te majd azután egyél és igyál!? Vajon megköszöni-e annak a szolgának, hogy teljesítette, amit parancsolt neki? Azért tehát ti is, ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok ezt: Haszontalan szolgák vagyunk, azt tettük, ami kötelességünk volt.” „A ki azért tudna jót cselekedni, és nem cselekeszik, bűne az annak.”. (Luk. 17,7-10; Jak. 4,17) Ezért beszél a Biblia arról, hogy Jézus helyettünk betöltötte a törvényt: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy betöltssem azokat.” (Mt. 5,17). Továbbá Jézus egyedülálló, egyszeri, tökéletes és mindenre elegendő váltságahalálával Magára vállalta a bűneink büntetését, hogy mi újra kapcsolatba léphessünk az Atyával: „Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért”. “Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket, és reánk bízta a békéltetés igéjét. Tehát Krisztusért járva követségben, mintha Isten kérne általunk: Krisztusért kérünk, béküljete meg az Istennel! Mert azt, aki nem ismert bűnt, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk öbenne.” (Mk. 10,45; 2Kor. 5,19-21).

Emiatt az Evangélium annyira felüdítő hatással lehet azon katolikusok számára, akik mindig azzal küszködnek, hogy összeszedjenek elegendő jó cselekedetet, ami kell az üdvösséghez, vagy legalább a Purgatóriumhoz. Tudhatja, hogy mivel Jézus kifizette az árát a megváltásának ezért sosem tud kiesni a kegyelemből sem: „Nem taszítja el népét az ÚR, nem hagyja el örökségét.” „A megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölgő mécsest nem oltja el, igazán hirdeti a törvényt.” (Zsolt. 94,14; Ézs. 42,3). És ezért annyira drága tanítás a predestináció is, mivel éppenhogy azt mondja, hogy mivel Isten előre kiválasztotta az Övéit az üdvösségre, így eleve kizárt dolog, hogy a kiválasztottak elkárhozzanak. Így jó tudni azt, hogy a kegyelmi állapotom nem attól függ, hogy én magam mit teszek; nem igaz az, hogy ha úgy érzem, hogy Isten elhagy amiért tettem valamit, akkor az tényleg úgy van, hanem ha Isten egyszer elhatározta minden idők előtt, hogy megtart engem, akkor biztos lehetek az üdvösségem felől. Jézus Krisztus egyszeri kereszthalála elégséges és tökéletes abból a szempontból, hogy ezzel el tudja venni az embernek valamennyi bűnét: „De ő ezt mondta nekem: "Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.". „Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.” (2Kor. 1,29; Róm. 8,38-39).

Isten áldását és gondviselő szeretét kívánom a kedves olvasónak!